

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет суспільно-гуманітарних наук та права
Кафедра соціології та філософії

Затверджено на засіданні кафедри соціології та філософії

завідувач кафедри

Л.В. Афанасьєва

протокол № 2 від 02.09.2024 р.

Робоча програма ОК СОЦІОЛОГІЯ КУЛЬТУРИ ТА РЕЛІГІЇ

Назва освітнього компонента (обов'язковий /вибірковий)	Соціологія культури та релігії (з курсовою роботою) <i>Обов'язковий</i>
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	054 Соціологія
Освітня програма	Соціологія
Рік викладання	2024-2025
Семестр	6 семестр
Викладач(-і)	Глинська Людмила Федорівна, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології та філософії
Профайл викладача	https: ORCID: 0000-0003-2223-2024
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок)	+38 0961083960 glinskay.lyudmila.2016@gmail.com Онлайн-консультації: через систему центру освітніх дистанційних технологій, Viber, Telegram
Сторінка освітнього компоненту на сайті центру дистанційних освітніх технологій Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=74

АНОТАЦІЯ

Культура – це той генератор структурності, завдяки дії якого вона створює навколо людини соціальну сферу, що подібно до біосфери робить можливим життя, але життя не органічне, а соціальне. Це одне із найзагальніших понять, оскільки йдеться про людські діяння, внаслідок яких люди підпорядковують собі землю, на якій живуть. Соціологія культури покликана у відповідності зі своїм апаратом дослідження та зв'язком із загально-соціологічними теоріями та теоріями середнього рівня осмислювати всі складові культурного життя сучасного суспільства, окреслювати проблеми культурної модернізації, методологічно обґрунтовувати соціологічні виміри нової соціокультурної реальності взагалі та сучасної української реальності зокрема. Релігія є необхідним складовим елементом духовної культури суспільства. Як суспільно-історичне утворення, один із важливих соціальних інститутів людства, релігія може і повинна підпорядковуватись аналізу з позицій науки. Без залежності від ставлення до релігії кожної освіченої людини, якими б не були її переконання – релігійними чи нерелігійними, необхідно орієнтуватися в результатах наукового вивчення релігії та особливостях релігійної сфери життя в суспільстві.

Соціологія культури та релігії – це спеціальна соціологічна теорія, що досліджує загальні закономірності суспільного функціонування культури, конкретні механізми взаємодії культурної сфери з іншими соціальними системами та специфіку культурної діяльності як одного з різновидів соціальної активності, а також взаємодію релігії та суспільства, релігії й людини та процеси, що відбуваються в релігійній сфері в українському суспільстві.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою викладання освітнього компонента «Соціологія культури та релігії» є формування у студентів соціокультурологічних знань і світогляду на основі засвоєння основних парадигм культури та релігії й аналізу їх як соціального феномену.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента «Соціологія культури та релігії» є:

- ознайомити з основними парадигмами культури;
- сформулювати уяву про сутність, зміст і структуру культури та релігії;
- ознайомити здобувачів з категорійним апаратом;
- ознайомити з функціями культури та релігії й методами їх дослідження;
- сформулювати навички організації самостійної роботи в процесі освіти.
- Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі повинні:

знати: предмет освітнього компонента, його структуру, понятійний апарат; форми культури та релігії; роль культури та релігії в духовному житті суспільства; інфраструктуру культури як результат інституалізації та організації процесів у культурі.

вміти: застосовувати соціологічні поняття, концепції та теорії для інтерпретації соціальних явищ і процесів; узагальнювати та зіставляти результати різних соціологічних досліджень, визначати соціальні проблеми, їх можливі структурні та культурні чинники, обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури в курсових роботах.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ЗДОБУВАЧАМИ

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК13. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.

СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.

СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в громадянському суспільстві України та в світовій спільноті в цілому.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.

РН03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в громадянському суспільстві України та в світовій спільноті в цілому.

РН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціально-культурних, економічних, політичних явищ у контексті професійних задач.

ПР07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.

РН15. Уникати симуляцій, плагіату та інших виявів академічної недоброчесності у сфері аналітичної діяльності або навчання.

SOFT-SKILLS, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

Комунікація

Узгоджена робота

Вирішення проблем

Тайм-менеджмент

Ухвалення рішень

Організаційний

Врегулювання конфліктів

КОМПЕТЕНТНОСТІ, НАПРАВЛЕНІ НА ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО

РОЗВИТКУ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

Якісна освіта
Навчання впродовж усього життя для всіх
Гендерної рівності
Скорочення нерівності

ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	Лекція	Семінарське заняття	Самостійна робота	Всього (годин, кредитів)
Кількість годин денна форма	16	30	104	150/5 кр.

Підсумковий контроль – екзамен

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Під час занять вітається активне включення здобувачів в обговорення, виконання практико-орієнтованих завдань, створюється творчий простір для формування практичних умінь і навичок роботи в різних галузях психологічної практики, дотримується студентоцентризований підхід до здобувачів. При оцінюванні враховується пізнавальна активність, креативність здобувачів, глибина засвоєного матеріалу.

Завдання викладач надає наприкінці заняття, а також висвітлює на сторінці Центру дистанційних освітніх технологій.

При опануванні курсу слід дотримуватись академічної доброчесності. Роботи повинні бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних девайсів), втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності є підставою незарахування роботи викладачем. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувач повинен повторно виконати роботу. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування (наприклад, сервіс центру дистанційних освітніх технологій).

Здобувачі вищої освіти можуть брати участь у Проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichnadobrochesnistj>

Здобувачі мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті.

Освітній процес під час військового стану здійснюється у синхронно-асинхронному форматі з обов'язковим дотриманням безпекового режиму під час повітряних тривог.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ПЕРЕЛІК ТЕМ (МОДУЛІВ)	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН ДЕННА ФОРМА				РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА
	Л	ПР	СР	ВСЬОГО	
Тема 1. Соціологія культури та релігії як навчальна дисципліна	2	4	9	15	4, 6, 9
Тема 2. Культура як соціальне явище	2	2	9	13	3, 10,14
Тема 3. Структура культури як сукупність її елементів	2	2	9	13	4, 9,14
Тема 4. Інфраструктура культури як результат інституалізації та	2	2	9	13	4, 9, 10

організації процесів у культурі.					
Тема 5. Історична динаміка культури: особливості культури традиційних і сучасних суспільств	2	2	9	13	4, 6, 9,14
Тема 6. Глобалізація та соціокультурна реальність в Україні		2	9	11	3, 9, 14
Тема 7. Соціологічні методи дослідження культури та релігії. Культура та релігія як джерело соціологічної інформації		4	8	12	16, 17, 18
Тема 8. Медіація як посередництво у роботі з національно-культурними громадами	2	2	8	12	2, 7, 8
Тема 9. Структура релігії	2	2	8	12	6,11,13
Тема 10. Релігія та суспільство		2	8	10	6,11,13
Тема 11. Процеси в релігійному середовищі	2	2	9	13	1,6,12
Тема 12. Конфесійний плюралізм в українському соціумі та його проблеми		4	8	12	1,6,13
Усього	16	28	104	150	

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Частина 1. Культура як соціальний феномен.

Тема 1. Соціологія культури та релігії як навчальна дисципліна

Соціальний контекст виникнення наук про культуру. Формування систематичних наук про культуру: філософії культури, культурної антропології, соціології культури, культурології. Визначення культури. Культурний плюралізм. Поняття культурної системи. Функції культури. Культура як сукупність інститутів, як ціннісно-нормативне середовище, як товар і предмет споживання. Основні поняття культурного аналізу.

Теоретико-методологічні засади соціології щодо дослідження та осмислення релігії в сучасному суспільстві. Становлення соціології релігії як галузі наукового соціологічного знання. Об'єкт, предмет, понятійно-категоріальний апарат соціології релігії. Зв'язок соціології релігії з іншими науками. Виникнення і розвиток Соціології релігії. Основні соціологічні теорії релігії. Історія соціологічного дослідження релігії. Джерелознавчі дослідження релігії.

Тема 2. Культура як соціальне явище

Уведення Цицероном про науковий обіг терміну "культура". Розвиток уявлень про культуру як людську діяльність у стародавньому світі. Співвідношення понять "культ" та "культура" в епоху феодалізму. Дилема природа-людина як проблема співвідношення культури і суспільства у поглядах вчених Нового часу (Т. Гоббс, Дж. Локк та інші).

Проблеми культури в соціології О. Конта, Г. Спенсера, Е. Дюркгейма.

Проблема розмежування термінів "філософія культури", "теорія культури", "культурологія" та "соціологія культури".

Сучасний стан вітчизняної соціології культури.

Тема 3. Структура культури як сукупність її елементів

Взаємозв'язок соціальної структури та структури культури. Особливості соціологічних досліджень структури культури. Структура культури як сукупність її елементів та комплексів. Принципи аналізу структури культури: логіко-гносеологічний, просторовий, часовий, політичний, поселенський, етнічний, тендерний, споживацький, інституціональний, інфраструктурний, груповий, якісний та кількісний тощо.

Елементи і комплекси культури. Інфраструктура культури як результат інституалізації та організації процесів у культурі. Зміст соціологічних концепцій елітарної, масової культури, єдиної культури середнього класу, пролетарської культури, культури бідності тощо. Народна культура, фольклорна культура. Співвідношення масової культури та культури мас. Політичний принцип аналізу структури культури: офіційна і неофіційна культури; політична культура і культурна політика; структура політичної культури. Культура міста та культура села як структурні елементи культури.

Субкультура, контркультура, поп-культура. Уявлення про структуру культури як сукупність субкультур або сукупність конкуруючих груп. Риси культури.

Структура культури та її вплив на визначення вибору методик, предмета, цілей та завдань соціологічних досліджень.

Тема 4. Інфраструктура культури як результат інституалізації та організації процесів у культурі

Цілісність культури й механізми її відтворення. Принцип культурного релятивізму як співвіднесення зразків поведінки, звичаїв, які притаманні певному народові, з типом культури, її суттєвою логікою. Зміни в культурі. Протиріччя між потребами людей і способами їх реалізації, що пропонуються культурою. Саморозвиток культури. Зміни культур внаслідок їх взаємодій. Дифузія культур. Способи побудови культурних взаємодій: добровільні, вимушені, примусові. Різноманітність культур. Соціокультурні супер-системи. Соціокультурні наслідки глобалізації суспільства.

Тема 5. Історична динаміка культури: особливості культури традиційних і сучасних суспільств

Основні риси традиційних суспільств. Особливості сучасних суспільств. Основні відмінності між культурою традиційного і сучасного суспільств. Основні аспекти модернізації. Розвиток наукового знання і віра в можливості людського розуму при загальному ослабленні впливу релігії та віра в прогрес. Модернізація як наростання секуляризаційних тенденцій, зростанням культурної диференціації і раціоналізму. Розвиток індустріального виробництва, бурхливі конфлікти, створення величезної кількості матеріальних благ, які приносили прибуток, збільшення добробуту. Промислова революція та її соціальні і культурні наслідки.

Тема 6. Глобалізація та соціокультурна реальність в Україні

Культурна глобалізація як складний і глибокий процес. Змішання і взаємодія культур як реальне втілення у незліченних особистих, безпосередніх контактах носіїв різних культурних традицій. Проникнення територіальних меж між суспільствами та розмиття культурних «меж» як сучасні реалії. Носії та творці глобальної культури, що формується сьогодні. Основні елементи різних культурних традицій при домінуванні західної культурної у вигляді демократичних і ринкових цінностей, та технологій. Особливості соціокультурної реальності в Україні. Тенденції в нинішній культурній ситуації, що склалась в Україні. Сутність соціокультурних процесів в Україні.

Тема 7. Соціологічні методи дослідження культури та релігії. Культура та релігія як джерело соціологічної інформації

Культура та релігія як джерело соціологічної інформації, концепції особистості й вибір методів та інструментів дослідження. Культура як одиниця інформації. Якісні та кількісні (статистичні) методи дослідження культури. Якісні методи (біографічний метод, неформальне інтерв'ю, спостереження) дослідження в соціології. Метод вивчення документів. Методи опитування. Соціометричний метод. Соціологічне спостереження. Соціологічний експеримент.

Тема 8. Медіація як посередництво у роботі з національно-культурними громадами.

Соціальне посередництво. Технологічні підходи посередницької діяльності. Посередництво - як один із видів представництва. Ефективне міжкультурне посередництво. Роль посередника при здійсненні роботи з національними меншинами.

Частина 2. Релігія як предмет дослідження

Тема 9. Структура релігії

Структура релігії з точки зору соціології. Основні елементи релігії. Релігійна свідомість. Причини виникнення нової релігійної свідомості. Релігійна свідомість і держава. Релігійна ідеологія та психологія. Структурно-релігійна ідеологія в сучасних релігіях. Релігійні відносини та релігійні організації. Релігійна діяльність. Ознаки релігійності. Стан релігійності описується. Ступінь релігійності. Рівень релігійності. Характер релігійності.

Тема 10. Релігія та суспільство.

Релігія і суспільство в системі соціологічного аналізу Релігія — суспільний феномен. Структура релігії. Взаємозв'язок і взаємодія культури та релігії в суспільстві. Мовна культура в богослужбовій практиці українських церков. Релігія і держава в соціумі. Релігія і політика. Основні пріоритети державної політики щодо релігії та церкви в сучасному українському суспільстві. Релігія, наука, освіта та їх взаємодія в соціумі. Соціальні форми організації релігії. Релігія, ідеологія і політичні партії. Церква і

держава. Екуменізм. Релігія і влада. Релігійна реформа і політика.

Тема 11. Процеси в релігійному середовищі.

Дуалістичний підхід до значення релігійної компоненти в соціумі. Секуляризація як історичний феномен. Прояви і наслідки секуляризації в сучасному суспільстві. Релігійний плюралізм. Принцип свободи совісті і демократія. Сакралізація як процес активного оновлення й відродження традиційного комплексу духовної культури.

Тема 12. Конфесійний плюралізм в українському соціумі та його проблеми.

Український конфесійний плюралізм. Відродження релігійного життя в українському суспільстві та проблеми його утвердження. Міжконфесійні конфлікти в регіонах України. Толерантність як чинник міжконфесійної злагоди в суспільстві. Проблемні поля суперечностей у системі християнських церков на сучасному етапі (у православ'ї). Свобода совісті та її реалізація в українському соціумі на певному етапі суспільного розвитку. Свобода совісті: становлення й утвердження її в соціумі. Закон України «Про свободу совісті і релігійні організації». Висвітлення засобами масової інформації свободи совісті як чинника формування релігійної культури в соціумі. Роль Інтернету щодо формування релігійної культури в українському суспільстві на певний період. Релігійна соціалізація особистості та утвердження духовних цінностей громадянського суспільства в сучасній Україні. Релігійність як форма буття релігії в суспільстві. Релігія як каталізатор і причина соціальних змін. Релігія як чинник суспільного розвитку. Поліфункціональність релігії у суспільному житті. Релігія і подолання недосконалості життя. Релігія і конфлікт. Релігія як причина і наслідок соціальних конфліктів.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1	Виконання практико-орієнтованого завдання
2	Виконання творчого завдання
3	Виконання практико-орієнтованого завдання

Творчі завдання:

Частина 1.

1. Підготувати есе на тему «Основні механізми впливу мас-медіа на формування культурних смаків молоді». Дослідіть роль соціальних мереж у формуванні ціннісних орієнтацій молоді.
2. Підготувати доповідь на тему «Вплив національної самосвідомості на розвиток української культури». Опишіть, як зростання національної самосвідомості впливає на культуру.
3. Дослідження культури в теорії Е. Дюркгейма. Підготувати доповідь про сутність і роль культури за Дюркгеймом.
4. Аналіз регіональних особливостей етномовної диференціації в Україні. Дослідіть етномовні відмінності в різних регіонах країни та причини її виникнення.
5. Підготувати есе на тему «Позитивні та негативні наслідки виникнення та функціонування масової культури»
6. Підготувати тези на тему «Відмінні ознаки культури міста та культури села». Охарактеризувати особливості напівміської культури.
7. Підготувати есе на тему «Молодіжна субкультура як форма самозбереження». Покажіть, що нового вносить молодіжна субкультура в життя суспільства.
8. Підготувати доповідь на тему «Мова як ретранслятор культури». Проаналізуйте особливості сучасної міжкультурної комунікації.

Частина 2.

1. Есе на тему ролі релігії у сучасному суспільстві: Опишіть, як релігія впливає на формування суспільної думки.
2. Дослідження поліконфесійності релігії у сучасному суспільному житті України. Підготуйте доповідь про конфесійний плюралізм релігії у сучасному суспільстві.
3. Есе на тему «Релігія як причина і наслідок соціальних конфліктів». Розгляньте сутність та основні причини релігійних конфліктів у сучасному суспільстві.
4. Тези на тему «Взаємозв'язок і взаємодія культури та релігії в суспільстві». Опишіть, як культурні особливості впливають на релігійні процеси, надаючи приклади адаптації релігії для різних культур.

5. Есе на тему «Роль Інтернету щодо формування релігійної культури в українському суспільстві». Розгляньте, як Інтернет впливає на успіх релігії у суспільстві, надаючи приклади з реального життя.
6. Підготувати тези на тему «Основні механізми впливу релігії на громадську думку». Розгляньте, за допомогою яких механізмів релігія впливає на сутність громадської думки.
7. Підготувати тези на тему «Прояви і наслідки секуляризації в сучасному суспільстві». Дослідіть основні секуляризаційні процеси у суспільному житті України та їх наслідки.
8. Опишіть, як культурні особливості впливають на релігійні процеси, надаючи приклади адаптації релігії для різних культур.
9. Оцініть роль релігійних організацій у вирішенні соціальних проблем в Україні.
10. Проаналізуйте причини виникнення конфліктів між релігійними конфесіями в Україні.

Практико-орієнтовані завдання:

Частина 1.

1. Дослідження впливу вивчення традиційних народних звичаїв та свят на соціальну інтеграцію дітей різних етнічних груп. У школах вирішили запровадити вивчення традиційних народних звичаїв та свят. Як це може вплинути на соціальну інтеграцію дітей різних етнічних груп?
2. Аналіз адаптації корпоративної культури до місцевих традицій. Ви працюєте у міжнародній компанії, яка відкриває філію в іншій країні. Ваше завдання – адаптувати корпоративну культуру до місцевих традицій. Які аспекти соціології культури слід врахувати?
3. Аналіз провокативного змісту певних мистецьких творів. В країні проходить дискусія щодо заборони певних мистецьких творів через їхній провокативний зміст. Як соціолог культури, які аргументи ви б навели "за" і "проти" такої заборони?
4. Дослідження причин негативного ставлення місцевих жителів до сучасного мистецтва. У вашому місті відкрився музей сучасного мистецтва, але місцеві жителі негативно сприймають його експозиції. Як соціологічними методами можна з'ясувати причини такого ставлення?
5. Популярна соціальна мережа змінила алгоритми відображення контенту, і тепер користувачі частіше бачать матеріали лише певних культурних груп. Які можливі соціальні наслідки такої ситуації?
6. Дослідження молодіжної субкультури. Ви досліджуєте молодіжну субкультуру, яка формується навколо певного музичного жанру. Які методи соціологічного аналізу ви б використали для вивчення її особливостей?
7. Дослідження громадської думки. У вашому місті планують встановити пам'ятник історичній постаті, яка має неоднозначну репутацію. Як соціолог культури, як ви б дослідили громадську думку щодо цієї ініціативи?
8. Аналіз мови та символіки локальних культур. Деякі великі компанії почали використовувати мову та символіку локальних культур у своїх рекламних кампаніях. Як це може вплинути на сприйняття бренду у різних соціальних групах?
9. Дослідження впливу глобалізації на локальні мови і діалекти. Внаслідок глобалізації спостерігається поступове зникнення локальних мов і діалектів. Як соціолог культури, які можливі наслідки цього явища ви б визначили, і які заходи могли б допомогти зберегти культурну різноманітність?
10. Розробка опитування: Створіть опитувальник для дослідження соціокультурних процесів згідно тематики вашого наукового дослідження.

Частина 2.

1. Дослідження взаємодії держави та релігії. Визначте основні пріоритети державної політики щодо релігії та церкви в сучасному українському суспільстві. Охарактеризуйте через стан взаємин у світі та в сучасній Україні.
2. Аналіз взаємодії релігії та політики. Оберіть політичну кампанію і проаналізуйте, як вона використовує релігію у своїй діяльності.
3. Дослідження мовної культури в богослужбовій практиці українських церков. Опишіть мовні особливості богослужіння українських церков та в чому суть їх відмінностей.
4. Аналіз релігії в історичному бутті українського народу. Розгляньте особливості розвитку релігії в історії українського народу.
5. Аналіз взаємодії релігії, науки та освіти в соціумі. Опишіть взаємозв'язок і взаємодію релігії, науки та освіти в сучасному українському суспільстві.
6. Дослідження діяльності релігійних волонтерів і громадських організацій у матеріальній та духовній підтримці українського війська.

7. Дослідження причин протистоянь у сучасному українському православ'ї. Опишіть взаємодію православних конфесій в сучасному українському суспільстві та причини міжрелігійних конфліктів.
8. Аналіз основних пріоритетів державної політики щодо релігії та церкви в сучасному українському суспільстві. Розгляньте, за допомогою яких механізмів держава впливає на релігійне життя.
9. Дослідження дуалістичного підходу до значення релігійної компоненти в соціумі. Проаналізуйте неоднозначне ставлення до релігії та церкви та їх ролі в сучасному українському суспільстві.
10. Розробка опитування. Створіть опитувальник для дослідження особливостей релігійної культури студентської молоді.

Тематика курсових робіт з дисципліни

1. Вплив глобалізації на культурну ідентичність нації
2. Роль соціальних медіа у формуванні сучасної культури
3. Культура споживання в умовах постмодерну: соціологічний аналіз
4. Масова культура та її вплив на молодь у XXI столітті
5. Соціологічний аналіз культурного різноманіття в сучасному мегаполісі
6. Роль релігії у формуванні культурних норм і цінностей суспільства
7. Гендерні аспекти у сучасній культурі: соціологічний вимір
8. Феномен культурного шоку в міжкультурній комунікації
9. Культурна спадщина як фактор національної ідентичності
10. Соціологія моди: культура, ідентичність і соціальні практики
11. Культура протесту: соціологічний аналіз активізму через мистецтво
12. Місце традиційної культури в умовах сучасних соціальних змін
13. Релігія як джерело культурних конфліктів
14. Взаємодія релігії та масової культури
15. Соціальні зміни та культурні трансформації
16. Постмодерністські тенденції в культурі
17. Мовна культура як елемент національної ідентичності: соціологічний підхід
18. Культурні конфлікти та їх подолання
19. Культура в умовах військових конфліктів
20. Культурна політика держави та її вплив на формування культурного середовища
21. Традиції та інновації у культурному розвитку
22. Контркультури та їхній вплив на суспільство
23. Етнічна культура та соціальні процеси
24. Масова культура та її соціологічний аналіз
25. Соціальні мережі та формування культурних норм
26. Глобалізація та її вплив на культуру
27. Соціокультурні зміни в умовах глобалізації
28. Локальні культури в епоху глобалізації
29. Культурна ідентичність у глобальному світі
30. Соціологія дозвілля та розваг
31. Трансформація релігійних практик у сучасному світі
32. Соціалізація та формування культурних орієнтацій
33. Роль релігійного фактору у формуванні громадянського суспільства
34. Релігійно-етичні проблеми в контексті теоцентризму
35. Проблеми міжправославних стосунків в українському суспільстві.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Статус соціології культури в структурі соціологічних знань.
2. Різноманітність культур в масштабах людства та проблема їх типологізації.
3. Роль культури в духовному житті суспільства

4. Культура як соціальне явище
5. Сутність культури.
6. Основні підходи до визначення культури.
7. Основні ознаки культури.
8. Класифікація елементів культури.
9. Мови культури. Природна мова як елемент культури.
10. Цінності та норми
11. Традиції, звичаї і ритуали
12. Міф і ідеологія
13. Техніка і технологія
14. Структура культури як сукупність її елементів
15. Цілісність культури та механізми її відтворення.
16. Багатоманіття культур.
17. Зміни в культурі.
18. Соціологічні концепції аналізу культури
19. Культурно-аналітична традиція дослідження культури.
20. Структурно-функціоналістська інтерпретація культури.
21. Структурно-символічний підхід до вивчення культури.
22. Релігія — суспільний феномен.
23. Функції релігії в суспільстві та їх характеристика.
24. Взаємозв'язок та взаємодія культури та релігії в суспільстві.
25. Релігія та політика в соціумі.
26. Релігія та наука в соціумі.
27. Релігія та освіта (духовна і світська) в суспільстві.
28. Основні пріоритети державної політики щодо релігії та церкви в сучасному українському суспільстві.
29. Сакралізація: сутність та характеристика.
30. Секуляризація: сутність та характеристика.
31. Український конфесійний плюралізм та його особливості.
32. Міжконфесійні конфлікти в регіонах України: причини їх виникнення та шляхи подолання.
33. Толерантність — важливий чинник міжконфесійної злагоди в поліетнічному соціумі.
34. Новітні релігії в сучасному українському суспільстві.
35. Глобалізація та соціокультурна реальність в Україні

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.	спостереження і аналіз випадків, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни	Поточний контроль: захист презентації, доповідь, самоконтроль. Підсумковий контроль: іспит.
РН03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в громадянському суспільстві України та в світовій спільноті в цілому.	опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків, виконання індивідуальних навчальних завдань, створення ситуації зацікавленості	Поточний контроль: оцінювання розробленої програми, практичний контроль. Підсумковий контроль: іспит.
РН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.	спостереження і аналіз випадків, створення ситуації зацікавленості, виконання індивідуальних завдань, навчальні дискусії,	Поточний контроль: практичний контроль (добірка практичних вправ, проведення практичних вправ на занятті, виконання), виконання творчих завдань. Підсумковий контроль: іспит.
ПРО7. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні	опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків,	Поточний контроль: захист презентації, доповідь,

технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.	навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, виконання індивідуальних завдань	самоконтроль. Підсумковий контроль: іспит.
РН15. Уникати симуляцій, плагиату та інших виявів академічної недоброчесності у сфері аналітичної діяльності або навчання.	виконання індивідуальних навчальних завдань, створення ситуації зацікавленості, самостійна робота	Поточний контроль: доповідь, практичний контроль, самоконтроль. Підсумковий контроль: іспит.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ФОРМ І ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennnyu/dokumenty-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/> та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennnyu/dokumenty-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/>.

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та оцінювання самостійної роботи. Робота здобувачів на навчальних заняттях оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі екзамену, заліку/диференційного заліку.

Загальний бал (ЗБ) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи (КР), загальний бал рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено проходження навчальної практики (НП), загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + НП) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; НП = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи та проходження навчальної практики, загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР + НП) / 3$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів; НП = 100 балів.

Бально-накопичувальна система здобувача з освітнього компонента			
Види навчальної діяльності			Частина 1: Культура як соціальний феномен
			Частина 2: Релігія як предмет дослідження
	Робота на навчальних заняттях (максимальний сумарний бал – 30):		
	Підготувати доповідь на тему «Культура і суспільство як соціокультурна єдність». Охарактеризувати взаємозв'язок культури і суспільства в історії української держави.	10	
	Проаналізувати чинники та наслідки культурних змін на конкретному етапі розвитку суспільства.	5	
	Есе на тему «Роль Інтернету щодо формування релігійної культури в українському суспільстві». Розгляньте, як Інтернет впливає на успіх		5

	релігії у суспільстві, надаючи приклади з реального життя.		
	Дослідження взаємодії держави та релігії. Визначте основні пріоритети державної політики щодо релігії та церкви в сучасному українському суспільстві. Охарактеризуйте через стан взаємин у світі та в сучасній Україні.		10
Самостійна робота студента (максимальний сумарний бал – 30):			
	Дослідження впливу глобалізації на локальні мови і діалекти. Внаслідок глобалізації спостерігається поступове зникнення локальних мов і діалектів. Як соціолог культури, які можливі наслідки цього явища ви б визначили, і які заходи могли б допомогти зберегти культурну різноманітність?	10	
	Дослідження дуалістичного підходу до значення релігійної компоненти в соціумі. Проаналізуйте неоднозначне ставлення до релігії та церкви та їх ролі в сучасному українському суспільстві.		10
	Аналіз адаптації корпоративної культури до місцевих традицій. Ви працюєте у міжнародній компанії, яка відкриває філію в іншій країні. Ваше завдання – адаптувати корпоративну культуру до місцевих традицій. Які аспекти соціології культури слід врахувати?	10	
Підсумковий контроль: іспит (максимальний бал – 40)			
Курсова робота (100 б)			
	Загальний бал (максимальний бал – 100 б)		

Тематика курсових робіт

1. Вплив глобалізації на культурну ідентичність нації
2. Роль соціальних медіа у формуванні сучасної культури
3. Культура споживання в умовах постмодерну: соціологічний аналіз
4. Масова культура та її вплив на молодь у XXI столітті
5. Соціологічний аналіз культурного різноманіття в сучасному мегаполісі
6. Роль релігії у формуванні культурних норм і цінностей суспільства
7. Гендерні аспекти у сучасній культурі: соціологічний вимір
8. Феномен культурного шоку в міжкультурній комунікації
9. Культурна спадщина як фактор національної ідентичності
10. Соціологія моди: культура, ідентичність і соціальні практики
11. Культура протесту: соціологічний аналіз активізму через мистецтво
12. Місце традиційної культури в умовах сучасних соціальних змін
13. Релігія як джерело культурних конфліктів
14. Взаємодія релігії та масової культури
15. Соціальні зміни та культурні трансформації
16. Постмодерністські тенденції в культурі
17. Мовна культура як елемент національної ідентичності: соціологічний підхід
18. Культурні конфлікти та їх подолання
19. Культура в умовах військових конфліктів
20. Культурна політика держави та її вплив на формування культурного середовища
21. Традиції та інновації у культурному розвитку
22. Контркультури та їхній вплив на суспільство
23. Етнічна культура та соціальні процеси
24. Масова культура та її соціологічний аналіз
25. Соціальні мережі та формування культурних норм
26. Глобалізація та її вплив на культуру
27. Соціокультурні зміни в умовах глобалізації

28. Локальні культури в епоху глобалізації
29. Культурна ідентичність у глобальному світі
30. Соціологія дозвілля та розваг
31. Трансформація релігійних практик у сучасному світі
32. Соціалізація та формування культурних орієнтацій

Оцінювання видів навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Підготовка і захист завдання	Максимально 5 балів: – 5 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, – 4 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 3 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 1-2 бали – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат. 0 балів – відповідь відсутня
Творчі завдання/Практико-орієнтовані завдання	Максимально 10 балів: 9-10 балів - завдання виконане самостійно, повністю без допомоги викладача; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає самостійно інформаційні джерела, що відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності; демонструє високий рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ; здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 8 балів - завдання виконане повністю з використанням літератури, запропонованої викладачем; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає інформаційні джерела до рекомендованих, що відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності, демонструє високий рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, частково здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 6-7 балів - завдання виконано без допомоги викладача, але відзначається неповнотою викладу думок; уміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; критично ставиться до отриманої від викладача інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки, може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних і нестандартних навчальних ситуаціях, демонструє достатній рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов не вдається 5 балів – завдання виконано з допомогою викладача й відзначається неповнотою викладу думок; не завжди вміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; критично ставиться до отриманої від викладача інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки; може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал лише у стандартних навчальних ситуаціях; демонструє посередній рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, не здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 3-4 балів - завдання виконано фрагментарно після консультації з викладачем або під його керівництвом; усвідомлює недостатній обсяг інформації, виявляє розуміння висновків з певного питання; володіє вміннями здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу, демонструє низький рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, не здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов

	2-3 балів - завдання виконано фрагментарно під керівництвом викладача; необхідні практичні вміння роботи з навчальною інформацією не сформовані; не володіє вміннями вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань; більшість передбачених завдань не виконано 0-1 балів - необхідні завдання, передбачені навчальною програмою не виконані; не має елементарних умінь працювати з навчальною інформацією, необхідні практичні вміння і навички не сформовані
Курсова робота	Максимально 100 балів: 30 балів – відповідність змісту роботи обраній темі дослідження, її актуальність, логічність структури роботи та чітка програма роботи. 20 балів – ґрунтовність, повнота і науково-критичний аналіз літератури з проблеми дослідження. 10 балів – рівень аналізу зібраного фактичного матеріалу. 10 балів – новизна, теоретичне і практичне значення. 10 балів – літературне, технічне й естетичне оформлення роботи. 20 балів – захист курсової роботи (аргументованість, переконливість, вільне володіння матеріалом, культура мовлення).

Підсумковим контролем на освітньому компоненті є **іспит**, на його складання надається 40 балів. Іспит включає 2 теоретичні питання (максимально оцінюється в 30 балів), 10 тестів (максимально оцінюється в 10 балів).

Критерії оцінювання підсумкового контролю:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	Оцінювання теоретичного питання, практичного завдання	За 40 бальною шкалою
Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	відмінно	9-10	36-40
Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	Добре	8	33-35
Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.	Добре	6-7	30-32
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати	задовільно	5	27-29

завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.			
Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	задовільно	3-4	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання)	2-3	21-23
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	0-1	1-20

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики, диференційованого заліку	для заліку
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C	Добре	
64-73	D	Задовільно	
60-63	E	Задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ОТРИМАНИХ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>

Викладач надає здобувачам актуальну інформацію про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на ЦОДТ, а також в telegram-групах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна

1. Арістова А. В. Релігійні конфлікти в сучасному світі: природа, вияви, шляхи врегулювання: монографія. К., 2017. 336 с.
2. Бесемер Х. Медіація. Посередництво в конфліктах. К.: Vorda, 2014. 173 с.
3. Бойко, В.А. Посібник до вивчення курсу «Соціологія релігії». Д.: РВВ ДНУ, 2015. 24 с.
4. Болотова В.О Соціологія культури: конспект лекцій. Харків: НТУ «ХП», 2017. 104 с.
5. Верховод Л.І. Соціологія культури та міжкультурна комунікація: навчально-методичний посібник. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2018. 263 с.
6. Горбаченко Т. Г., Козленко В. М., Лубський В. І. Соціологія релігії : навч.посіб. К.: ВК ТОВ «Тандем»,

2014. 156 с.

7. Йосипенко С. Врегулювання спорів у воєнний час: медіація як ефективний спосіб. InterFax Ukraine. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/843899.html>

8. Кохан Г. Чи потрібна медіація Україні? Юридичний Радник, 2014. № 2(74). URL: <http://yurradnik.com.ua/stati>

9. Культура – суспільство – особистість: навчальний посібник / за ред. Л.Скокової. К., 2016. 396 с.

10. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія: підручник. 4-те вид. Затвер. МОНУ. 2023 р. 408 с.

11. Мартишин Д. С. Роль і місце християнських цінностей в системі суспільно-політичного розвитку сучасної держави. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2016. № 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1429>

12. Парашевін М. Інтегративна роль релігії: історико-соціологічний нарис. К.: Інститут соціології НАН України, 2014. 152 с.

13. Сотоколюс Н. Конфесійно-етнічні трансформації в Україні. К., 2023. 164 с.

14. Соціологія культури: навч.посібник / за ред. О.М.Семашко, В.М.Піча та ін. К., Львів, 2020. 334 с.

15. Погорілий О. Соціологічна думка XX ст. К., 2016. 208 с.

Додаткова

16. Гоблик В. В. Прикладна соціологія: логістика і методи дослідження: навчальний посібник. Мукачево: РВВ МДУ, 2021. 108 с.

17. Досвід Cedos: Соціальні дослідження для суспільних трансформацій. К.: Аналітичний центр Cedos, 2021. 120 с.

18. Положення № 346 про курсові роботи в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького. URL: https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2024/06/11_Kursovi-roboty_30.04.2024.pdf.

19. Положення про курсові роботи в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького. URL: https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2024/06/11_Kursovi-roboty_30.04.2024.pdf.

20. Павленко П. Культ споживацтва в сучасному християнстві: “теологія процвітання” як інструмент упровадження секулярного християнства. Історія релігій в Україні: актуальні питання / за заг. ред. О. Киричук, І. Орлевич, М. Омельчук. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Львів: “Логос”, 2020. С. 148-156

21. Українське суспільство в умовах війни 2022: колективна монографія / за ред. член.-кор. НАН України Є. Головахи, С. Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 410 с.

22. The SAGE Dictionary of Social Research Methods / Ed. by V. Jupp. London: Sage publication Inc., 2016. URL: <http://text-translator.com/wp-content/filesfa/Dic-of-Social-Research.pdf>

Словник методів соціальних досліджень SAGE

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Інститут соціології НАН України. URL: <http://www.i-soc.com.ua>

2. Київський міжнародний інститут соціології URL: <https://www.kiis.com.ua>

3. GfK Ukraine www. URL: <https://www.gfk.com/uk-ua>

4. Социологическая группа «Рейтинг» (Rating Group Ukraine) URL: <http://ratinggroup.ua>

5. Фонд Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва URL: <https://dif.org.ua>

6. Соціологічна агенція «Фама» URL: <http://famalviv.com.ua>

7. Центр SOCIS URL: <http://socis.kiev.ua>

8. URL: ispp.org.ua – офіційний сайт Інституту соціальної та політичної психології АПН України

9. URL: <http://socionet.ru/> - Соціонет – інформаційний простір з суспільних наук

10. URL: <http://www.socium.info/library.html> – бібліотека соціологічної літератури

11. URL: <http://www.studfiles.ru/all-vuz/879/folder:2208/> - бібліотека соціологічної літератури

12. URL: www.uceps.com.ua/ukr/all/sociology (Архів соціологічних даних Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, м. Київ).

13. URL: www.ukrstat.gov.ua (Статистичні матеріали Держкомстату України)

14. URL: www.sociology.kharkov.ua (Домашня сторінка харківських соціологів)

15. URL: www.i-soc.com.ua (Домашня сторінка Інституту соціології НАН України)

Публікації з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет:

1. Глинська Л., Афанасьєва Л. Глебова Н. Регіональний досвід дієвих механізмів вирішення

труднощів і проблем національних меншин в умовах війни: проектний досвід. Українознавчий альманах. Київ, 2022, № 30.

2. Глинська Л., Афанасьєва Л. Глебова Н. The communicative potential of multinational communities in countering destructive ethno-rumors in modern Ukrainian society: a sociological analysis (web of science). Cuestiones politicas. Volumen 40, num. 75, 2022.

3. Глинська Л., Афанасьєва Л. Глебова Н. The communicative potential of multinational communities in countering destructive ethno-rumors in modern Ukrainian society: a sociological analysis (web of science). Cuestiones politicas. Volumen 40, num. 75, 2022

4. Глинська Л., Афанасьєва Л. Глебова Н. Етнічна єдність багатокультурної мелітопольської громади як маркер національного спротиву війні. Українознавчий альманах. Київ: «Міленіум», 2023. Випуск 33.

5. Афанасьєва Л. Глебова Н., Глинська Л. та ін. Полікультурність як джерело цивілізаційного розвитку багатоетнічної української спільноти : монографія. Запоріжжя, 2023. 191 с.

6. Глинська Л. Консолідаційна роль Церкви в поліетнічному середовищі міста. Українознавчий альманах. Київ, 2018. №1 (20).

7. Глинська Л. Роль позакультових практик християнських церков у соціокультурному середовищі міста. Соціологічні студії, 2019. №1 (14).

8. Глинська Л. Феномен толерантності в соціально-філософських інтерпретаціях. Соціологічні студії, 2019. №2 (15).

